נתיבות ישר

והוא מאמרים יקרים, שיחות מוסר וחיזוק משובבי לב ונפש, שנאמרו בפני תלמידים מקשיבים בקול חוצב להבות אש קודש, ושאגתו כשאגת האר"י החי, להנחילם נתיבות דעת התורה ועבודת השי"ת על פרשת השבוע

ע"י מרן רבינו
הגאון רבי **אברהם יוסף ראזענבלום** זצוקללה"ה
ראש ישיבת שערי יושר

וישלח תשפ"ז
"שמא נתלכלכתי בחטא"
•
הפחד מחומר החטא
שנה ט' • גליון תכ"ג

מי שיש בידו חידו"ת או טעיפס של
רבינו, וכן מי שרוצה לנדב גליון של
תורת רבינו - נא להתקשר למספר:
1-718-854-2290 EXT 9 או לפקס:
1-718-705-8608

אפשר לשמוע השיחה הנדפסת
בנתיבות יושר של כל שבוע במספר:
1-718-559-6660

©

כל הזכויות שמורות

למערכת חידו"ת של רבינו
ישיבת שערי יושר

בהוצאת מכון **"שם עולם"**

מכון לחקר כתבי יד - קורות קהילות ואישים
רח' שחל 5, בני ברק
טל: 03-5701977 פקס: 03-5701967

תוכן הענינים

וישלח תשנ"ח

"שמא נתלכלכתי בחטא" – הפחד מחומר החטא

הניסים שנעשו ליעקב בדרכו לאר"י ..... ה
ממה חשש יעקב אבינו ..... ה
"שמא נתלכלכתי בחטא" ..... ה
גם כשנעשו עמו ניסים חשש מפני ביטול ההבטחה ..... ו
הפלא הגדול בזה שאין סתירה בין הדברים ..... ו
"אם על בנים" ..... ז
שני חשבונות נפרדים - שכר ועונש ..... ז
כל ספר בפני עצמו ..... ז
אם יש חשש שנכשל בחטא - יש חשש לחייו ..... ח
כך הוא ההשגחה העליונה ..... ח
רק השי"ת יודע מתי להעניש ומתי לתת שכר ..... ח
הפחד על אף ההבטחות ..... ט
הבחור שבאבות ובנביאים ..... ט
בימי המן למדו ממעשה יעקב ..... ט
רק באותו מצב ממש יש קיום להבטחה ..... י
ידיעה זו גרמה לתשובה בימי מרדכי ואסתר ..... י
ביאור ה'אבן עזרא' על חומר החטא ..... י
אולי נכשל בשגגה בדבר דק ..... יא
חומר החטא אינו לפי חומר המעשה ..... יא
משל לאוהבו של מלך ..... יא
הוכחת ה'אבן עזרא' ..... יב
על משה רבינו ע"ה היו שני ציווים שונים ..... יב
הצטווה בהוראת שעה ..... יב
הפסק של משה רבינו היה כראוי ..... יג

נתעסק במלון תחילה ..... יג
התורה מלמדנו איך פועלת השגחת השי"ת עלינו ..... יד
חשבון החטאים אינו נעלם - ולזה מועיל רק תשובה ..... יד
חומר חטא קל אצל אדם גדול ..... יד
דעת תורה והשקפה שכל יהודי מאמין צריך לדעת ..... טו

וישלח תשנ"ח

"שמא נתלכלכתי בחטא" – הפחד מחומר החטא

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֵשָׂו אָחִיו אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם וגו'. וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד, וַיֵּצֶר לוֹ וגו'. קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדֶּךָ, כִּי בְמַקְלִי עָבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה וְעַתָּה הָיִיתִי לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת (בראשית לב, ד' - י"א).

הניסים שנעשו ליעקב בדרכו לארי"

וישלח יעקב מלאכים פירש רש"י, 'וישלח יעקב מלאכים, מלאכים ממש'.

ענין המלאכים נאמרה בסוף פרשת ויצא (בראשית לב, ב-ג), 'ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלוקים, ויאמר יעקב כאשר ראם, מחנה אלוקים זה ויקרא שם המקום ההוא מחנים'.

מה היו שני מחנות המלאכים האלו. פירש רש"י, 'מחנים, שתי מחנות, של חוצה לארץ, שבאו עמו עד כאן, ושל ארץ ישראל שבאו לקראתו'.

עוד פירש רש"י על מה שנאמר (פסוק יא), 'כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות'. וברש"י, 'ומדרש אגדה נתן מקלו בירדן ונבקע הירדן'. כשיעקב אבינו הצטרך לעבור את הירדן בדרכו לארץ ישראל נבקעו מימי הירדן.

כל הניסים האלו נעשו ליעקב אבינו בדרכו לארץ ישראל.

ממה חשש יעקב אבינו

בהמשך הפסוקים נאמרה תפילת יעקב אבינו, שביקש (בראשית לב, יב), 'הצילני נא מיד אחי מיד עשיו כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בנים'.

ויש להבין ממה חשש יעקב אבינו כל כך. וע"ז נאמר בפסוק (יא), 'קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך'. ופירש רש"י, 'נתמעטו זכיותי על ידי החסדים והאמת שעשית עמי'.

"שמא נתלכלכתי בחטא"

אלא שעדיין צריכים להבין למה נתיירא. אם מחמת זה

שנתמעטו זכויותיו שזהו סיבה רק שיוקטן שכרו ולא שתיעלם לגמרי, ואם כן למה נתיירא. שכן הסיבה להתיירא שייך רק במקום שיש חטא.

ועל זה פירש רש"י, 'לכך אני ירא, שמא משהבטחתני לזכות לארץ ישראל ולבנים, נתלכלכתי בחטא, ויגרום לי להימסר ביד עשיו'.

מבואר בפסוק זה שיעקב אבינו אמר כך. שמצד אחד נתמעטו זכויותיו ולכן לא יוכל להסתמך שיעשו עמו חסדים לפנים משורת הדין. ועל דבר ההבטחה שהובטח לו שיעשו עמו טובה וישמרהו בכל אשר ילך, ולכן יכול היה לכאורה לבטוח שהכל יצא לטובה ולא יזדקק לזכויות. על זה אמר יעקב שחושש שאיבד את ההבטחה, כי אולי התלכלך בחטא.

גם כשנעשו עמו ניסים חשש מפני ביטול ההבטחה

והנה לכאורה יש כאן סתירה בין שני הדברים, כי מצד אחד נעשו ליעקב ניסים גדולים, שעבר את הירדן בדרך נס - שהוא הגבול בין ארץ ישראל לחוץ לארץ, שנתן מקלו בירדן ונבקע הירדן. ובזמן שנעשה לו נס זה, היה לו נס נוסף, שכל העת ליוו אותו מלאכי חוץ לארץ, ובשעה שעבר את ארץ ישראל הסתלקו מלאכי חוץ לארץ, ובאו לקראתם מלאכים של ארץ ישראל.

באותו הזמן, שלח יעקב אבינו המלאכים בשליחות לעשיו אחיו. היינו שהמלאכים עמדו לימינו, והיה אדון עליהם לשלחם לשרתו, 'ער איז געווען אַ בעל הבית זיי צו שיקען'.

הפלא הגדול בזה שאין סתירה בין הדברים

גם בתוך הזמן הזה שקרו לו כל הניסים העלו עדיין חשש יעקב שמא התלכלך בחטא ואינו ראוי לניסים, שהתבטלו כל ההבטחות השי"ת שהובטחו לו.

זהו פלא גדול, שאם באמת חשש שמא התלכלך בחטא, **איך** עבר את הירדן בדרך נס. ועוד יש להבין, שאם אכן חשש שהתלכלך בחטא, כיצד יכול היה להשתמש במלאכים לשלחם בשליחות, הלא האדם שחוטא אינו יכול להיות בעל הבית על מלאכים לשלחם לשרתו.

"אם על בנים"

בנוסף לזה, אדם כזה שחושש שמא התלכלך בחטא, אין מחנות של מלאכים מלווים אותו. והלא בשעה שעבר יעקב אבינו גבולו של ארץ ישראל הסתלקו מלאכי חוץ לארץ, ובאו לקראתם מלאכי ארץ ישראל, שבאו מלאכים מיוחדים, מלאכי מעלה מן השמים ללוות אותו.

עד כמה היה גדול הפחד והחשש של יעקב אבינו 'שמא נתלכלכתי בחטא'. צריכים לדעת שפחדו לא היה אולי לא ינצלו כל בניו ובני משפחתו, אלא חשש שלא תישאר ממנו אפילו שריד ופליט, כמו שנאמר בפסוק (יב), 'כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בנים'. היינו שיהרגו אותו על נשיו ובניו, והכל יחרב ויתבטל. ויש להבין הענין.

שני חשבונות נפרדים - שכר ועונש

והביאור בזה הוא, שהשי"ת יש לו חשבונות שהוא עושה עם כל אחד ואחד, 'דער רבונו של עולם האט חשבונות מיט יעדער מענטש'.

כל מעשה מצוה שהאדם עושה, כל משהו של מצוות ומעשים טובים שהאדם עושה, כל מחשבה טובה ודיבור טוב של האדם, נכנסים לתוך ספר הזכרונות, והשכר עבור הזכויות הם לאין שיעור ולאין ערך.

לעומת זאת יש גם חשבון אחר - שכל פעולה ומעשה לא טוב, כל מחשבה לא טובה וכל דיבור לא טוב גם הם נכנסים לספר הזכרונות.

כל ספר בפני עצמו

צריך לדעת שספר הזכרונות אחד אינו מוחק מה שנכתב בספר הזכרונות השני. המעשים הטובים והפעולות הטובות שהאדם עושה, נשארים בשלימות ובתמימות בספר הזכרונות, והשי"ת מחשיב כל מעשה ויתן לו שכר רב עבור כל פעולותיו. ולעומתו בספר הזכרונות השני בו נרשמים המעשים הלא הגונים שעשה האדם, גם הם כתובים לפניו.

בכל עת יש מלחמה בין שני הספרים הללו. כיצד משווים בין שני הספרים הללו. מתי משלם השי"ת שכר עבור ספר הזכרונות של המעשים טובים, ומתי ובאיזה אופן מעניש השי"ת

את האדם מחמת ספר הזכרונות של החטאים, חשבון זה ידוע רק להשי״ת, ואין שום סתירה בדבר.

אם יש חשש שנכשל בחטא - יש חשש לחייו

לכן מובן למה נתיירא יעקב. שאפילו שהיה בחיר האבות, וזכויותיו היו נפלאות, ובשכר מעשיו הטובים זכה שהירדן תיבקע בפניו, ושהמלאכים ילוו אותו בכל רגע וגם שיוכל לשלחם לעשיו.

אמנם מאידך חשש יעקב אבינו שמא התלכלך בחטא. והאמת הוא שיעקב לא חטא, רק שחשש אולי ׳נכשל׳ בחטא. ואם יש חשש כזה, הרי שיש חשבון אחר. ואז יתכן שבאותו הזמן יעשה עמו השי״ת ניסים, כי הוא בחיר האבות, והמלאכים מלווים אותו בכל רגע, אך יתכן שמחמת החטא ׳כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בנים׳, שחטאיו יגרמו ש״יכני אם על בנים׳, ואין שום סתירה בין שני הדברים.

כך הוא ההשגחה העליונה

״אזוי גייט צו די השגחה, אזוי קוקט צו דער רבונו של עולם אויף יעדען מענטש, ס׳איז נישטא קיין סתירות אינגאנצען״.

כך הוא האופן של השגחת הבורא ית׳, באופן זה השי״ת משגיח ומתנהג עם הכלל ישראל בכללות, ובאותו אופן כך גם הנהגת השי״ת עם כל יחיד ויחיד, ואין כאן שום סתירה ביניהם כלל.

מצד אחד נפעלת הפעולה על ידי ספר הזכרונות של המצוות והזכויות, ועל ידי כן נשפע על האדם מידת החסד. ומצד השני פועל גם ספר הזכרונות השני, והוא פועל שתהיה מידת הדין.

רק השי״ת יודע מתי להעניש ומתי לתת שכר

איך ובאיזה אופן משתווים שני הדברים יחד, בזה אנו סמוכים ובטוחים על השי״ת, שיודע כיצד תיתכן הדבר, ׳ווי דאס גלייכט זיך אויס, דאס פארלאזט מען זיך אויף דער רבונו של עולם, וואס ער ווייסט ווי ס׳ארבעט׳.

גם יעקב אבינו לא ידע סדר הדברים כיצד הם פועלים. אך דבר זה ידע יעקב אבינו שישנם

שני כוחות שפועלים יחד, ולכן התיירא והכין עצמו למלחמה.

הפחד על אף ההבטחות

על הפסוק (בראשית לב, ח), 'ויירא יעקב מאד ויצר לו'. אמרו במדרש (ב"ר עו, א), 'רבי פנחס בשם רבי ראובן, שני בני אדם הבטיחן הקב"ה ונתייראו, הבחור שבאבות והבחור שבנביאים'.

היינו שאף על פי שזכו האבות והנביאים להבטחה, אין זה סתירה שתתאפשר שמידת הדין תשלוט בהם, ואפילו באותה שעה ממש ההבטחה לא מתבטלת. השכר על הפעולות שגרמו להבטחה זו, זכויות אלו אינם בטלים. אך בפועל, מאחר שלעומת זה יש שם גם חטאים, יש כאן בכוח האפשרות לשנות את ההבטחה.

הבחור שבאבות ובנביאים

שני בני אדם אלו הם 'הבחור שבאבות, זה יעקב, שנאמר (תהלים קלח), כי יעקב בחר לו י-ה, ואמר לו הקב"ה והנה אנכי עמך, ובסוף נתיירא. שנאמר ויירא יעקב'. שבפרשת ויצא זכה לכל ההבטחות 'והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך והשבותיך אל האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך' (בראשית כח, טו), ובכל זאת ויירא יעקב.

'הבחור שבנביאים זה משה, שנאמר (תהלים קו), לולי משה בחירו, ואמר לו הקב"ה כי אהיה עמך, ולבסוף נתיירא'. שכאשר הגיע למלחמת עוג מלך הבשן נתיירא, כמו שנאמר (במדבר כא), 'ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו, אינו אומר אל תירא אותו אלא למי שנתיירא'. שגם משה רבינו חשש שמא השתנה איזה דבר אצלו ולכן נכון לו להתיירא.

בימי המן למדו ממעשה יעקב

בהמשך הדברים אמרו שם במדרש, 'ר' ברכיה ור' חלבו בשם ר' שמואל בר נחמן משם ר' נתן, ראוים היו ישראל כלייה בימי המן, אילולי שנסמכה דעתן על דעת הזקן אביהם. אמרו, מה אבינו יעקב שהבטיחו הקב"ה ואמר לו והנה אנכי עמך נתיירא. אנו על אחת כמה וכמה'.

בני ישראל חישבו, שלפי שהם במדריגה פחותה מיעקב אבינו, לכן אף על פי שהקב"ה הבטיח שיהיה כלל ישראל, ושכלל

ישראל יהיו קיימים לעולמי עד ולא יתבטלו, כמו שנאמר בתורה נביאים וכתובים. בכל זאת יש להם להתיירא מפני הגזירה ולשוב בתשובה.

רק באותו מצב ממש יש קיום להבטחה

מבואר מדברי המדרש, שמצד אחד אפילו שיש לאדם הבטחות, כמו שיעקב אבינו ומשה רבינו זכו להבטחות מפי הגבורה שלא יאונה להם כל רע, אעפ״כ כוח ההבטחות קיימים רק באשר הוא שם, לפי המצב שהיו בו אז.

לכן לאחר זמן התייראו, כי המצב יכול להשתנות. שיש לפני השי״ת ספר הזכרונות גם לצד השני, וגם המידה השניה של חטא יש בו כוח והוא פועל ויכול לשנות את כל המצב, ׳דאס קען משנה זיין אלעסדינג׳.

ידיעה זו גרמה לתשובה בימי מרדכי ואסתר

ידיעה זו הצילה את הכלל ישראל בימי המן. ואיך היה ההצלה, הלא עצם הידיעה אינה מצילה. אלא שידיעה זו שאין לסמוך על הבטחת הבורא במקום שיש חשש של חטא, היא שגרמה שבני ישראל ישובו בתשובה.

ידיעה זו שהמצב יכול להשתנות גרמה שבני ישראל יפחדו, שאף על פי שיש בידם הבטחות הבורא עדיין אינם יכולים להיות בטוחים שההבטחות יתקיימו באופן הזה. שכן הבטחת הבורא כוחם יפה כל זמן שהאדם ראוי לכך, אם האדם נשאר באותו מצב כמו שהיה בזמן ההבטחה, אז ההבטחה הזו תתקיים בו, אבל מצב זה בכוחו להשתנות בכל רגע ורגע.

עם ישראל למדו דבר זה מיעקב אבינו ומשה רבינו, ולקחו הדבר אל ליבם, ואז שבו בתשובה וניצלו על ידי כך מהגזירה.

ביאור ה׳אבן עזרא׳ על חומר החטא

חז״ל אמרו שיעקב אבינו נתייירא ׳שמא נתלכלכתי בחטא׳, שחשש מפני החטאים. וחכמינו ז״ל לא אמרו איזה חטאים.

בוא וראה מה שכתב ב׳אבן עזרא׳ (בראשית לב, ט), ׳ועוד ידענו כי כל עון קטן וגדול כנגד העושה׳. שחומר החטא וגודלו תלויים באותו אדם שנכשל בחטא זה. ׳על כן העון הקל לגדול יקרא

גדול', שכאשר אדם גדול נכשל בחטא, גם אם החטא נראה כחטא קל, הרי זה נחשב לחטא חומר.

אולי נכשל בשגגה בדבר דק

וממשיך שם וז"ל, 'ויעקב פחד שמא חטא או שגג במחשבתו, ובעבור זה לא יהיה השם עמו'. זה היה הפחד של יעקב, אולי נכשל בשגגה במחשבה באיזה חטא קל, ומפני זה נתיירא.

הכוונה אינו שנכשל חלילה במחשבות של אפיקורסות חלילה, שדבר זה בוודאי שלא היה אצלו, 'במחשבתו' הכוונה שמא היה לו פעם איזה מחשבה של שלא לשם שמים, או מחשבה של גאווה או כעס. מדברים ממחשבות של עניני דקות, 'אזעלכע דקות'דיגע מחשבות, פון דעם רעדט מען דא'. ואם אכן נכשל בהם, נתיירא שמא לא יהיה ה' עמו.

חומר החטא אינו לפי חומר המעשה

מבואר, שחומר החטא אינו נחשב רק לפי חומר המעשה, שזה פשוט שעבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים וחילול שבת הם מעשים חמורים, ויש מעשים שאינם נחשבים למעשים חמורים.

ואכן כן הוא הדבר, שיש חטאים חמורים ויש חטאים שאינם חמורים כל כך. אבל אצל אדם גדול גם מעשים קטנים נחשבים למעשה גדול.

משל לאוהבו של מלך

משל למה הדבר דומה, לאחד שהיה ידידו של המלך, וישב תמיד לפני המלך. ואם יעשה שם לפני המלך מעשים כנגד המלך, הרי זה פשוט שהחטא יהיה חטא חמור ביותר.

אמנם אם מי שעושה את המעשים האלו נמצא בביתו במרחק אלפי מילין ופרסאות מעיר המלוכה, לא יקפידו עמו כל כך. שכן כשהאדם עושה מעשים אלו בפני המלך זהו עזות מצח נוראה.

בנוסף לכך, ממי שיושב תמיד לפני המלך ונחשב לאחד מאוהבי המלך נדרש הרבה יותר, לפי שהוא בידידות עם המלך ויש לו השגה מהו מלכות. וכשאדם זה חוטא בתוך ד' אמותיו של המלך העוולה היא הרבה יותר גדולה.

אמנם השני שנמצא במרחק רב ממקום מושב המלך, ואין לו שום השגה במלך, הרי שחומר החטא איננו גדולה כל כך. זהו כוונת דברי ה'אבן עזרא'.

הוכחת ה'אבן עזרא'

ה'אבן עזרא' מביא ראיה לדבריו, 'ואל תתמה, כי הנה משה שאין למעלה ממנו, והוא שלחו להוציא את ישראל ממצרים, בעבור שגגתו שלח מלאך להמיתו'. שמשה רבינו היה בחיר הנביאים, והשי"ת שלח אותו להוציא את בני ישראל ממצרים, ובדרכו למצרים כששגג ולא מל את בנו, שלח אליו מלאך להורגו.

פרשה זו נאמרה בפרשת שמות. משה רבינו היה במדין בבית יתרו, והשי"ת שלח אותו למצרים להוציאם ממצרים. ובאותו הפרק נולד לו בנו השני, והיה עליו ציווי למול את בנו, כמו שציווה השי"ת לאברהם אבינו שכל דורותיו אחריו ימולו ביום השמיני.

על משה רבינו ע"ה היו שני ציוויים שונים

נמצא שהיו על משה רבינו שני ציוויים. ציווי אחד היה לו מה שציווה אותו השי"ת בהוראת שעה ללכת למצרים, וללכת שם לבני ישראל ולפרעה עד שיוציאם ממצרים, לפי שהגיע זמן גאולת ישראל. ומאידך היה לו המצוה למול את בנו ביום השמיני.

ומהו הסתירה בין שני הציוויים, מפרש רש"י בפרשת שמות בשם הגמרא בנדרים (לב ע"א), שמשה רבינו חשב שאם ימול את בנו ביום השמיני, יצטרך להמתין בעיר מדין עד ליום השלישי למילה. לפי שבשלושה ימים ראשונים נמצא הרך הנימול בסכנה לצאת לדרכים, ופיקוח נפש דוחה כל התורה כולה. ואף שיש לו ציווי ללכת למצרים, יזדקק להמתין שלושה ימים, והיה לו הוראת שעה ללכת למצרים.

הצטווה בהוראת שעה

אילו לא היה זה הוראת שעה, הרי שמצות מילה דוחה כל התורה כולה, כי מצות מילה

דוחה שבת. ואז כשבנו יהיה במצב של פיקוח נפש, הרי שלא יצא לדרכו עד כשיוכל, שהרי נאמר 'וחי בהם' ולמדים מזה 'ולא שימות בהם'.

אך כעת שנצטווה בהוראת שעה שיצא תיכף ומיד למצרים כדי לגאול את ישראל, לכן גמר משה בדעתו שיצא לדרכו לפני שימול את בנו כדי לקיים את ה'הוראת שעה', לפי שלא יתכן לקיים שניהם יחד, שהרי אז יכנס הרך הנימול לסכנה.

הפסק של משה רבינו היה כראוי

ובאמת כן עשה משה רבינו, וירד למצרים לפני שמל את בנו. ומדברי רש"י בשם המדרש מבואר שאכן פסק כראוי.

אלא כשהגיע משה רבינו למלון בדרכו, ושם כבר לא היה לו סכנת הדרך, היה עליו למול את בנו. רק כשהגיעו למלון נתעסק משה במלון תחילה. ומה הכוונה נתעסק במלון, אולי היה טרוד בחלק הגשמי, להכין מקום ללינה ולהכין מזון ומשקה, או שהתעסק שם בענינים נעלים, 'העבערע ענינים האט ער געהאט', שלא נתפרש בחז"ל במה נתעסק.

אז הגיע המלאך וביקש להורגו. וכשראתה צפורה דבר זה, והיה לה סימנים שהמלאך רצה להרוג את משה לפי שלא מלו את הבן, הלכה ציפורה ומלה את בנה, ואז השאיר המלאך את משה רבינו בין החיים.

והנה, על מה ולמה הגיע המלאך להענישו. עצם ההכרעה מה שפסק שצריכים לקיים את ה'הוראת שעה' ולדחות את מילת בנו, הלא בזה פסק כראוי. רק שהמלאך בא להענישו ולהורגו על שנתעסק במלון תחילה

נתעסק במלון תחילה

כמה זמן 'נתעסק משה במלון תחילה' לא נתפרש. ומשמע שלא היה זה שעה וגם לא מחצית השעה. אבל למעשה נתעסק משה במלון תחילה לפני שעמד למול את בנו.

מה היתה ההתעסקות לא נתפרש בחז"ל, אבל זה ברור שלא התעסק באכילת מעדנים וכדומה, משה רבינו וצפורה לא היו נכשלים בכגון דא. אלא שהיה להם איזה דבר הכרחי לעסוק בו, והתעסק במלון תחילה. ולפי שלא היה זה על פי דין, התחייב משה רבינו על זה מיתה בידי שמים.

אם היה המלאך ממית את משה, הרי שהיה שאלה על גאולת ישראל, שכן הגאולה היה תלוי במשה רבינו. ואילו היה המלאך ממית את משה רבינו אין אנו יודעים כמה היה מתארך על ידי כך זמן גלות מצרים. אף על פי כן עמד משה רבינו להיענש באופן זה.

זהו הכוונה בדברי ה׳אבן עזרא׳. שאצל אדם גדול גם חטא קל נחשב לחטא חמור.

התורה מלמדנו איך פועלת השגחת השי״ת עלינו

התורה מלמדנו בזה, ׳די תורה לערענט אונז׳, באיזה אופן הוא ההשגחה על כלל ישראל ובאיזה אופן הוא ההשגחה על כל יחיד.

אנו רואים כאן, שיתכן שמצד אחד יהיה לאדם זכויות גדולות, שהמחנות של המלאכים מלווים אותו ועומדים לימינו שיוכל להשתמש בהם. והוא גם בעל מופת עצום, שמניח מקלו על גבי הירדן והירדן נבקע. ובאותו זמן ממש הוא צריך לחשוש אולי תבוא עליו מידת הדין באופן שיהרגו אותו וכל נשיו וכל בניו, שיכרת לגמרי מהעולם, בבחינת חיוב כרת. לפי שחשבון אחד של השי״ת אינו דוחה חשבון אחר.

חשבון החטאים אינו נעלם - ולזה מועיל רק תשובה

כשיש לאדם זכויות, כפי מה שירבו מצוותיו וזכויותיו, כפי כמה שירבה לעסוק בתורה, המשקל של התורה והמצוות יגדלו עד מאוד. אבל אל לאדם לשכוח שהמשקל של החטאים אינו נעלם, ׳זאל מען נישט פארגעסען, דער וואגשאהל פון חטאים פארשווינדעט נישט׳.

אפילו שבצד אחד יש לו משקל כבד של תורה ומצוות, אבל המשקל של החטאים אינו נמחקת על ידי כן. והדרך למחוק את המשקל של החטאים הוא רק על ידי תשובה ותפילה.

זה היה העצה שמצא יעקב, שהתפלל ועשה תשובה. זה היה דרכו של יעקב אבינו.

חומר חטא קל אצל אדם גדול

עוד ענין אנו למדים מהו החומר החטא, ׳נאך אַ זאך לערענט

מען פון דאנעט, וואס אַ חטא מיינט׳. שהחטא של ׳נתעסק במלון תחילה׳ היה יכול לגרום למשה רבינו ליהרג, וזה היה יכול לאחר את כל הענין של גאולת מצרים.

אין אנו יודעים באיזה אופן היה משתנה יציאת מצרים, אבל זה פשוט שהוא היה משתנה, ולא לטובה. שאילו לא היה שם משה רבינו לא היה משתנה הדבר לטובה, והכל מחמת ׳חטא קל׳, רק שאצל אדם גדול נחשב הדבר לחטא גדול.

גם יעקב אבינו נתיירא מפני החטאים. ומה היה החטאים שנתיירא מהם, מבאר ה׳אבן עזרא׳ שפחד שמא חטא או שגג במחשבתו. היינו שמא ואולי היה לו משהו של גאווה או משהו של כעס, או מחשבה אחרת שלא כראוי. ומחמת מחשבה מועטה זו, חשש ונתיירא ׳כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בנים׳.

דעת תורה והשקפה שכל יהודי מאמין צריך לדעת

״דאס איז חשבונות ענינים פון השקפות און דעת תורה וואס יעדער מענטש איז מחויב דאס צו פארשטיין. דאס דארף נקלט ווערען די מהלכים פון השגחת ה׳. ס׳דארף נקלט ווערען אין יעדער מענטש וואס איז אַ מאמין בה׳ ובתורתו״.

חשבונות האלו הם ענינים של השקפות ודעת תורה שכל אחד ואחד חייב להבין אותם. שצריכים להיקלט במוח מהלכים אלו של השגחת ה׳. ענינים אלו צריכים להיקלט בכל אחד המאמין בה׳ ובתורתו.

לשם כך נאמרו בתורה הפרשיות האלו וכל המדרשים. המפרשים גילו לנו את הפנימיות של כל הענינים הללו, כדי שתושרש בנו האמונה בהשגחת הבורא, איך מנהיג השי״ת את הבריאה.

צריכים לדעת חומר החטא, גם של חטאים קטנים. שכפי כמה שהאדם הוא יותר בן תורה, מצד אחד יש לו יותר זכויות, אבל מצד שני גם גדלה אחריותו. וכפי גודל האחריות של האדם כך חטאיו נחשבים לחמורים יותר.

גליון זה נדבת ידידינו הדגול,
הרבני החשוב והמפואר,
תומך תורה ולומדיה,

מו"ה **דוד שמחה סימקאוויטש** שליט"א
ומשפח' היקרה שיחיו
ווילליאמסבורג

לרגל שמחת נישואי בתו הכלה הח' תחי'
עב"ג
החתן החשוב מו"ה יונה הכהן שטראססער ני"ו
ממונטריאל

זכות לימוד התורה והפצתה
תעמוד לו ולמשפחתו הע"י
להתברך בכל מילי דמיטב,
אורך ימים בימינה
משמאלה עושר וכבוד,
א"ס

בברכת התורה
וועד להוצאת תורת מרן ראש הישיבה זצוק"ל